

jadřované dobou pracovní, dobou služební, hodinami vyučovacími i přednáškovými, pomoc právní a lékařskou honorovanou peněžitě podle jejího trvání nebo dle periodicky opakovaných výkonů — (podle počtu stání při procesech nebo podle ordinací a visit lékařských) — obřady církevní udělované za poplatky (štolu), jednotlivá představení poučná nebo zábavná za vstupné atd., nutno podle pojmů zde vytčených považovati za úkoje hmotné a stávají se tím po případě předmětem národního hospodářství.

Také k ukojování podobných potřeb čistě nehmotného rázu a jinak zcela individuálních a oboru národního hospodářství se vymykajících, mohou tedy vznikat i aspoň společenská zařízení, která jsou již úplně povahy národohospodářské. Příklady pro to mohou být uvedeny: k usnadnění tělesných cvičení zařizované spolkové i veřejné tělocvičny, pro sporty a hry zřízená závodiště a hřiště, pro cestování spolkové turistické chaty nebo veřejná zařízení pro podporu návštěvy cizinců; pro náboženské potřeby všeliká církevní bohoslužba materiálními prostředky vydržovaná (kostely, farní budovy, placení kněží soukromými i veřejnými příspěvky, hřbitovy, obřadní náčiní a j.); dále sdružení badatelská hmotně všelijak podporovaná, jednoty muzejní a sběratelské, spolky okrašlovací atd.

7. Úkojné prostředky. — Statky volné a hospodářské. — Tak zvané jmění národní. — Kapitál.

Lidské potřeby ukojují se různými přírodními energiemi nebo působením lidským nebo věcmi hmotnými, jichž nabylo se energiemi buď přírodními nebo lidskými.

Jednotlivé přírodní energie nebo věci jimi získané za spolupůsobení lidského, ale i jiné hmotné věci, pokud se jich lidé zmocňují a mohou jich používat i k jakémukoli ukojení svých potřeb, zoveme *statky*. Tak jsou potraviny statkem pro svůj obsah energií — (kalorická energie jich se mění po zažití v motorické energie nebo v teplo animální); podobně jsou statky šatstvo a látky k zhotovování jeho způsobilé, obydlí a nábytek, zbraně a jiná zařízení na ochranu lidskou, svítiva a všeliké přírodní energie a přírodní bohatství způsobilé k nabývání nebo k vhodné úpravě jiných statků (na př. doly uhelné, ložiska rud kovových, přírodní zásoby vzácných zemin, petrolejová zřídla, prameny vod léčivých, energie různých vodních toků i rozmanité jiné zdroje přírodní, pokud se jich potřebuje k účelům lidským).

Za statky dále dlužno považovati také všechna lidská díla i zařízení upravená tak, že se jimi přímo nebo prostředně ukojují potřeby lidské, nebo že ukojování jejich se připravuje a usnadňuje. Tedy statky jsou také obdělávané pozemky plodné všeho druhu, přirozené i umělé komunikace po suchu i po vodě, a různá všeliká podnikatelská zařízení. Ale statkem stávají se i určité přednosti přírodní, pokud lze se jich k lidským ukojovacím účelům jakkoli zmocnit nebo jich využítovati k lidskému prospěchu. Na př. jsou statky klimatické přednosti jednotlivých krajín vhodné, aby se založily stanice pro zotavení a ozdravení lidí, nebo krásy přírodní vybízející,

aby se jich využítkovalo různým způsobem (k vystavění hotelů, vil nebo ke koloniím bohatých cizinců i vůbec k známé t. zv. cizinecké industrii), nebo různé léčebné zdroje k vybudování lázeňských míst se vším pohodlím atd.

Co vše se může státi úkojným prostředkem, tedy také statkem, záleží především od rozšiřování a vývoje lidských potřeb i od různé úpravy jich ukojovacích způsobů. Rozličným utvářením a měnivostí potřeb mohou nejen nové statky stále vznikat, nýbrž také po případě bývalé statky zanikají. Technické pokroky jakož i nové spotřebné zvyky tvoří napořád nové, předtím zcela neznámé statky. Při použití dříve nepovědomých energií vzniklo v nejnovější době množství nových statků nebo jejich významu nepoměrně přibylo. Tak hromadné používání kamenného uhlí, petroleje a jiných minerálních bohatství (nově objevených kovů a jiných hornin) dodalo lidstvu nová netušená podzemní bohatství. Podobně vznikly zcela nové statky při využítkování energií chemických (na př. umělá hnojiva, barviva dehtová, léčebné chemikalie, potraviny nově upravené nebo konzervované atd.), elektrických (telegrafy, telefony, osvětlování, elektrolysy, elektromotory atd.) a jiných sil a vlastností přírodních fysikálních objevy (paprsky X, radiovými emanacemi atd.). Při moderních pokrocích dopravy vytvořeny byly zcela nové statky: lokomotivy drah, parolodi, automobily, aeroplány, říditelné vzducholodi atd. Přerůzné zboží všeliké objevuje se v oboru mody, sportů a různých jiných moderních zábav i zálib (mnohotvárné zboží modních skladů, konfekcí, filmy kino-divadel, gramofony a jich desky hudební, industrie pohlednic, panoptika, sbírky filatelistické a jiných kuriosit atd.). Také četné přípravky léčebné, zdravotní, kosmetické rozmnožila moderní industrie atd.

Statky však mohou zrovna tak změnou potřeb pomíjeti. Tak mnohé zázračné prostředky dříve za veliké statky považované dnes své statkové povahy pozbyly (amulety, životní elixíry, alchymické přípravky atd.). Pominula po většině i statková povaha všelikých posvátných kultových relikvií (které ve středověku vysoce ceněny byly. Karel IV. na př. získával ostatky svatých za veliké sumy peněz, dával je úředně ověřovati, jak to přesně jen bylo možno v tehdejších dobách; statky ty stávaly se také zdrojem statků hmotných, když se s nimi provozovala směna, nebo když do sídla císařova lákaly zástupy cizinců, a když Praha se stávala cílem zbožných poutníků, kteří značných darů do města nanесли a slávu jeho po celé střední Evropě šířili).

Nesmíme však snad s pohrdlivostí hleděti na středověk i vůbec na doby minulé, že věřily mnohým statkům dle našich pojmů málo platným nebo lichým. Zajisté ani nejnovější době nepodařilo se, aby úplně pozbyly hodnoty mnohé statky, kterým pouze lehkověrnost a bláhovost davů propůjčila i udržuje povahu statkovou. Na př. nevymizela dosud spousta zázračných léků nebo divotvorných prostředků, kterými prý lze nabýti nebo udržeti krásy tělesné nebo domoci se vytoužených tělesných ano i duševních vlastností, a které díky nevědomité, veřejně hlásané reklamě znamenitě jdou na odbyt. Dosud jistě pověrečné statky zcela nevymizely, pověra namnoze jen si vyměnila své předměty obliby.

Podobné věci ovšem bývají statky jen potud, pokud se k nim pojí víra o jejich účelném užití, a přestaly by býti statky, jakmile by důvěra v jich účinky pominula. Také kdyby některé potřeby vymizely, mījela by povaha statková těch věcí, které ony potřeby ukojovaly. V tom směru jsou množství, velikost i povaha statků podrobeny neustálým proměnám podle měnivých názorů, rozmarů i vrtochů lidských.

Bylo by rozhodně nesprávně při statcích a jich upotřebení mluvití napořád o *užitku*, jak se na to skoro všeobecně myslí. S pojmem užitku spojuje se však již určité hodnocení statků (nebo také morální jich odvažování). Ale jako již potřeby lidské nemusejí býti ani užitečné ani morální, tak ani *statky nebývají vždy užitečnými*; stačí pouze — jsou-li schopny ukojovati kterékoli společenské *potřeby lidské* — aťsi jsou to potřeby neužitečné, liché nebo marnivé, ano jsou-li škodlivé, nemravné nebo přímo záhubné.

Z těch důvodů sluší vytknouti tento *trojí vztah statků, při nichž nelze mluvití o užitku*:

1. Mnohé statky nejsou ani užitečné ani zrovna neužitečné, nemají vůbec k užitku nijakého vztahu. Takovými jsou statky, sloužící modním oblibám nebo sportovním zvykům nebo různým jiným pomíjivým návykům nebo neškodným naruživostem (sběratelským zálibám a j.). [Modní věci mohou ovšem býti na prospěch, když se jimi zavádí na př. zdravější nebo vkusnější způsob odívání, bydlení atd.; ale mohou býti také na škodu, když se prohřešují proti hygieně, slušnosti, proti vkusu nebo jinak se přičií zdravému rozumu.]

2. Podobné jsou statky věci, které sice nejsou přímo škodlivé, ale bývají vypočteny pouze na lehkověrnost, bláhovost nebo nevědomost lidskou (domnělá léčiva, neškodná sice, ale bez slibovaných účinků, dryáčnické zboží, všeliké lichoty a titěrky a podobné) a nepřipravují toho zisku, který se od nich očekává nebo slibuje.

3. Ale v národohospodářském smyslu jsou *nepochybnými statky také věci naprosto škodlivé*. Jsou nespornými statky všeliká draždidla porušující zdraví, nápoje opojné, když se jich užívá nestřídmě, nebo látky jedovaté zločinné (nebo jen nevhodně) upotřebené, hmoty výbušné a záhubné k účelům ničivým. Zajisté jsou nepochybnými statky také závadné příležitosti i rozmanitá zařízení na ukojení nepěkných lidských slabostí a zhoubných naruživostí i neřestí (herny, krčmy, nevěstince, různé svody nebo zboží podporující prostituci, nedovolené i záhubné prostředky na potlačení klíčeího lidského života atd.).

U všech těchto vytčených buď neprospěšných nebo přímo škodlivých i záhubných věcí nelze o statkové povaze jejich nikterak pochybovati, jakmile hodí se z jakýchkoli důvodů nebo pohnutek ke skutečnému ukojování lidských potřeb, i jakmile jsou kterýmkoli způsobem uvedeny v oběh a směnu společenskou. Jich statková povaha dosti je dosvědčena cenami a obchodem.

Proto jest nutno odmítnouti ono mínění, — které zvláště *E. Laveleye* v dobrém úmyslu zastával — že sluší za (hospodářské) statky považovati jen ty úkojné prostředky, které jsou morálně přípustné a které nejsou lidstvu škodlivé ani záhubné, kdežto prostředky morálně závadné a lidem ubližující by za statky považovati se nesměly.

Takové omezování pojmu statků jest s hlediska národohospodářského nemožné a svádělo by k matoucím neurčitostem i k nepřesnosti. — Jest vůbec již velmi obtížno stanoviti meze užitečnosti i škodlivosti navzájem a nelze se v *národním hospodářství* pouštěti do sporů o tom, které potřeby jsou eticky dovoleny či nedovoleny. Vylučování potřeb s etického stanoviska závadných se pro národní hospodářství nehodí; ano je v naprostém i příkrém odporu s historickým i přítomným vývojem skutečného sociálního ukojování hmotných potřeb (jak už to četnými příklady bylo doloženo). Přece není možno vylučovati z národohospodářských rozborů všechny různé a přehojné statky velmi důležité a ve společenských stycích vysoce ceněné, kterých se může v morálních vztazích zneužiti a jichž se také opravdu hromadně proti všem morálním příkazům upotřebuje.

Stanovisko národohospodářské jest prostě odchylné od morálky a národní hospodářství, jelikož *pouze vystihuje faktické vztahy sociální úpravy hmotných úkojů*, nemůže býti a není etikou, nýbrž prostě společenskou vědou stopující, jak ukojování hmotné se *skutečně vyvíjelo i jak se nyní vytváří*, a *nikoli jak by se díti mělo nebo nemělo*.

Ovšem ani morální stránka ukojování lidských potřeb nemusí býti, a nikterak také nebývá národním hospodářství zcela lhostejna. Bere se k ní náležitý zřetel aspoň v *politice národohospodářské*.

Statků některých může býti vzhledem k daným potřebám lidským veliké, ano přímo neomezené a nepřeborné množství a tedy bylo by lze každému člověku dle libosti a bez jakýchkoli překážek nebo nesnází jich používat. *Takové statky jsou zvány „volnými“*. Proti tomu statky, jichž k žádaným úkojům jest pouze množství omezené, nebo které jsou vyhrazeny pouze používání pro určité oprávněné lidi (subjekty), jsou *statky „hospodářskými“*. [Subjektem oprávněným mohou býti jednotlivci nebo skupiny jednotlivců nebo kolektivity.]

Volné statky obyčejně nejsou pro národní hospodářství pozoruhodny, jelikož není potřebí jimi neplýtvati (nemusí se s nimi hospodářiti), pokud jsou pro lidské ukojovací účely pokládány za nevyčerpatelné, nebo pokud aspoň není při nich žádného opatření ani soukromého ani společenského, které by je nějakým způsobem z volného používání vylučovalo. Tak jest energie světla i tepla slunečního vyzařovaná všemi směry do prostoru světového statkem volným, podobně i na př. pramenitá tekoucí voda k účelům napojení nebo k jinému užívání jako k zavlažování nebo k pohonu, k čištění atd., *pokud vody té je naprostý nadbytek a pokud přístup k ní a používání její nepodléhá žádným lidským omezením nebo oprávněním*.

Ale také věci, jichž není neomezený nadbytek, avšak které při tom nebývají vyhrazeny určitému vlastnímu a výhradnímu použití, kterých tedy každý dle své potřeby bez jakékoli překážky upotřebiti může a smí — mohou býti zvány statky volnými. Tak na př. zřídla léčivá, která nejsou vyhrazena jistým osobám nebo kolektivitám a z nichž jest možno každému zadarmo čerpati, jsou statky volnými. Podobně byly dříve (a někde ještě dosud bývají) také různé výtěžky lesní volnými statky, když totiž bylo dovoleno, aby si je v lesích sbíral každý bez zvláštního povolení. [Tedy rostoucí houby, jahody a podobné plodiny lesní, suchý klest atd. mohou se také považovati

za volné statky.] V pralesích nevlastněných od nijakého pána jsou zajisté i celé kmeny stromů i dříví volnými statky, zrovna jako stavební kámen a jiné horniny v nalezištích všem lidem volně přístupných. Volným statkem jest nevlastněně bohatství ryb a vodních živočichů mořských i říčních, pokud rybolov mořský neb říční bývá nerušeně a bez překážek každému dovolen a přístupný. (Jinak jest tomu při rybolovu v soukromých vodách nebo kde vodní živočichové z veřejných důvodů se ochraňují.) Stejně použití energie vodního spádu v tocích, pokud k těmto tokům není nijakého vyhrazeného speciálního oprávnění nebo jakéhokoli vlastnictví.

Volnými stávají se však i jednotlivé statky, které by jinak byly jistě hospodářskými, i které získány byly značnou námahou lidskou a vynaložením i obětmi statků hospodářských, *kteř by tedy bez sociálního zasáhnutí volnými býti nemohly, ale které podle vůle společenské ponechány bývají volnému používání pro každého.* Takovými volnými statky jsou na př. veřejné a všemu obecnstvu věnované sady, veřejná prostranství jiná (veřejná náměstí, ulice), veřejné cesty k bezúplatnému používání, veřejné budovy všeobecné a zadarmo obecnstvu k používání dané, sbírky vědecké a umělecké otevřené bez vstupného (musea, obrazárny, umělecké galerie), veřejné uliční osvětlení, veřejná kanalizace, vodní splavné cesty, ať přirozené nebo umělé, pokud se bez jakékoli úplaty k plavbě přenechávají, přístavní zařízení bez poplatků užívaná (majáky a jiná bezpečnostní opatření v přístavech) atd. Takovéto volné statky ze sociálního určení bývají však přece důležitým předmětem národního hospodářství a zvláště jeho odborné části — finanční vědy —, pokud je nutno hleděti k úhradě nákladů a obětí na ně věnovaných.

Statky hospodářskými jsou tedy jen ony, kterých není nadbytek pro všechny možné potřeby lidské a které právem jsou nebo mohou býti vyhrazeny soukromému rozhodování oprávněných jednotlivců, nebo jejich skupin, nebo kolektivit (které mohou právem vlastnickým nebo jiným oprávněním býti ovládaný).

Zdali jest tedy určitý statek hospodářským nebo volným, o tom — jak z těchto dokladů je zjevno — *rozhoduje se sociálním ustanovením nebo sociálním určením jeho*, zdali totiž je ponecháván vůbec k zcela volnému použití, či je-li používání jeho omezeno určitými výhradními právy jen pro jednotlivce nebo pro jisté skupiny jejich (pro vlastníky nebo pro osoby jinakými právy věcnými i obligačními nadané, pro usufruktuáře, nájemce, věřitele zástavní atd.).

Statky, které by jinak mohly býti zcela volnými, nebo které byly nepovšimnuty svými vlastníky nebo jinými oprávněnými, stávají se hned hospodářskými, kdykoli někdo si na ně může činiti právní nebo faktické nároky. Lesní plody přestávají býti volnými, když vlastník lesa si je vyhradil neb někomu jich sbírání pronajal za úplatu, nebo když vůbec volnému přístupu do lesa brání. Léčivé vody, které si kdokoli osvojil, vodní síly, kterých někdo výhradně pro své podniky používati je oprávněn, soukromá honební a rybolovná práva a podobné jiné výsady jsou statky hospodářskými, ačkoli dříve po případě byly volnými. Tak i jisté technické způsoby výrobní nebo jiné rozmnožovací výtvoř (jako patenty, literární autorská

a nakladatelská práva) jsou statky hospodářskými, ačkoli by mohly býti a bývají někdy statky volnými (na př. po uplynutí jisté doby).

Jak se mohou názory sociální o těchto statcích podstatně lišiti a proměňovati, k tomu stačí uvésti na př. doklad, že podle starého římského práva polní a lesní zvěř byla statkem volným, kdežto podle moderního běžného názoru jest velmi přísně (trestními sankcemi) hájeným statkem hospodářským, přínáležejícím buď vlastníku honebního pozemku (na velkostatech) nebo vydražiteli honby (v obcích se selským majetkem nesceleným ve velkostatky).

Také jakékoli jiné volné statky mohou nabývati povahy statků hospodářských, když z užívání jich ostatní lidé, v zájmu toho, kdo se jich zmocnil, mohou býti vyloučeni. Tedy i voda pitná, pokud se dá někým obsaditi (ohraditi na př.) a ovládnouti, stává se hospodářským statkem (v soukromém zřídle nebo na soukromém pozemku). Ano i světlo sluneční, pokud přístup jeho kamkoli může býti něčím oprávněním zamezen, nebo krásná vyhlídka, soukromníkem ovládaná může se státi hospodářským statkem. (Ve Švýcarsku a v Alpách vůbec dokladem toho jest vybírání vstupného k některým proslulým vyhlídkám; podobným dotvrzením jsou zvláštní ceny obydlí a domů s krásnou vyhlídkou atd., nároky, že nesmí býti určitý sousedící prostor zastavěn atd. Různé servituty se podobných statků týkají.)

Statky hospodářskými mohou býti buď různé skutečné energie přírodní nebo věci hmotné přímo spotřebitelné, nebo předměty a energie uzpůsobované k nabývání jakýchkoli úkojných prostředků (suroviny, různé nástroje, stroje, zařízení pracovní, továrny, budovy, meliorace i jakákoli díla výrobní nebo těžební), nebo zařízení k uchování jiných statků sloužící, tedy kterékoli hmotné věci a energie, jichž se člověk zmocnití dovede a jich k ukojování vlastních nebo cizích potřeb (za vzájemné služby nebo poskytnuté věci) používá.

Ale vedle hmotných věcí a hmotné měřitelných energií, jsou statky hospodářskými zároveň jistá oprávnění k věcem, nebo nároky na něčí osobní plnění (obligační oprávnění), neb i různé vhodné příležitosti k nabývání všelikých statků nebo rozmanité možnosti výtěžků a zisků hmotných. Takové statky, které nejsou *přímo věcnými*, nýbrž obsahují pouze **sociální možnosti a příležitosti věcných statků se zmocnití nebo nabývati**, zoveme *statky poměrovými* (*Verhältnsgüter*). Zajisté nemožno takovým oprávněním povahy statkové upírati, pokud jich lze užiti k ukojení jakýchkoli potřeb oprávněného jednotlivce, nebo pokud vyhrazeny jsou jistým skupinám společenským.

Podle tohoto nazírání jest *pohledávka nepopíratelným hospodářským statkem* věřitelovým, zrovna jako kterýkoli osobní hmotný nárok nebo nárok na něčí výkon, který oprávněný může žádati od zavázaného. Stejně jest statkem známá firma nebo osvědčená pověst podnikatelova (doklady pro to je obecné přesvědčení o vynikající jakosti plzeňských piv, pražského uzenářského zboží, pařížského modního zboží, brusselských krajek, perských a syrských koberců, solingenských nožů, čínských porcelánů, japonerií a j.). Statkem hospodářským jest příznivá poloha jistého obchodu nebo poloha stavebního pozemku městského. Nepopíratelnými statky jsou úvěrní *cenné papíry* (částečné dluhopisy, akcie, směnky atd.), *papírové peníze, známky*

na *jistě veřejné plnění* (poštovní známky, vstupenky, známky na obědy a j.) atd.

Ano statkové povahy nabývají též osobní vlastnosti jednotlivcovy, dá-li se z nich jakkoli hmotně těžiti (nabývati hmotných úkojných prostředků), na př. obliba hercova, hlas tenorův, tělesné způsobilosti artistů, krásy a půvaby různých favoritek atd. Statkem hospodářským *byli i lidé sami* nebo jejich povinné výkony, jako toho známé příklady jsou otroci, nevolníci, poddaní i na jiných feudálních závazcích založená oprávnění k výkonům osob jakkoli podrobených. Jisté zastaralé a neutěšené zbytky toho udržely se až dosud v právech propinačních nebo při vykořisťování prostituce a jiné podobné těžení z nouze a ubohosti lidské (budiž v tom směru poukázáno na těžení zaprodáváním pracujících lidí do nezdravých koloniálních pásem, dodávání harfenistek nechanických, prodávání dětí potulným hudebníkům atd.).

Poměrové statky jsou však úkojnými prostředky nebo prostředky k nabytí jiných statků pouze, když je posuzujeme se stanoviska jistých oprávněných jedinců nebo skupin jejich, kterým slouží k ukojení jejich vlastních potřeb, kdežto vzhledem k jiným jedincům jsou nebo mohou býti velikým břemenem a podstatnou újmou neb obtíží.

Můžeme je označiti v přeneseném smyslu neb doslova v jejich dvojitým pozitivním a negativním vztahu buď jako oprávnění (aktivum), nebo jako povinnost a břemeno (pasivum). Nejlépe je to zřetelno při pohledávkách: ty jsou *věřitelovým aktivem*, ale stejnou sumou zase *dlužníkovým pasivem*. Proto v témže společenském celku se ony statky ruší (aktiva s pasivy). Jenom když věřitel patří jinému společenskému celku (jinému státu, cizí zemi), jest jeho pohledávka také skutečným jměním sociálním onoho celku, k němuž věřitel patří a do něhož dlužník nenáleží. Jinak ruší se pohledávka dluhem. V tom případě pohledávky *jsou pouze soukromými statky jednotlivců a nejsou statky sociálními*. Pokud bychom tedy hleděli k celému lidstvu, nemohli bychom věřitelské pohledávky považovati za statky sociální vůbec.

Ano jednotlivé značné poměrové statky mohou býti přímo sociálním zlem, sociálním pasivem (*negativními statky se stanoviska sociálního*), překážejí-li rádnému ukojování potřeb pro důležité třídy obyvatelstva, nebo poškozují-li se tím jakékoliv prospěchy sociální. Takovým sociálním pasivem bylo starověké i novověké otroctví, ačkoli otroci byli jistě velmi důležitými i cennými statky soukromými.

Takovým sociálním zlem jsou značné soukromé statky plynoucí z neřestí a zlých naruživostí lidských jako krémy, opiové brlohy a pijárny, herny, přechovávačné místnosti, vykřičené domy a různá zařízení prostituční atd.

Ale podobnou sociální závadou i zástavou jsou i předražené pozemky městské, jichž vysokou cenou se zdražují především byty chudě a málo zámožnému obyvatelstvu městskému se způsobují všeliké útrapy ze stísněného bydlení. Vzácnou a drahou městskou půdou zdražují se i všechny spotřební věci i výkony lidské, jelikož dílny, krámy a vůbec všechny provozní místnosti své zvýšené nájemné převádějí (přesouvají) ve zvýšené ceny všeho na prodej dodávaného zboží nebo služeb obecnstvu nabízených. Tedy i t. zv. *pozemková*

renta všeho druhu často je statkem poměrovým pouze; jest sice soukromým vlastnickovým nepopíratelným jměním, které se však platí a vydrží z prostředků jiných lidí na pozemky ty jakýmkoli způsobem odkázaných. [Jest tím oslabována kupní síla důchodů těch lidí, kteří oněch pozemků a zařízení na nich potřebují.]

Rovněž i osvědčené firmy nebo majitelé lepších příležitostí k výdělku nabývají hmotného většího výtěžku jenom tak, že provozovatelé podniků s nimi konkurující docilují za to výtěžků skrovnějších. Podobným poměrovým statkem mohou býti také uliční dráhy městské, jichž výnosy se z veliké části kryjí z důchodů lidí, kteří jsou drahotou bytů z města vypuzováni do dálky od svých provozoven a utrácejí kromě dopravného nad to drahocenný čas potřebný k neužitečným ano trapným denním cestám z obydlí do provozovny a zpět.

Naopak zase hmotné podmínky k lepšímu těžení a k vydatným hmotným úspěchům obyvatelstva, jakož i různé opory pro sociální blahobyt nikterak neprojevují se určitými hospodářskými statky, ano nikdy se ani hospodářskými statky nemohou státi, ačkoli samy jsou zřídlem a oporou mnohých statků hospodářských. Tak na př. výhody pobřeží se znamenitými přístavy, klimatické přednosti jednotlivých krajín, golfský proud mořský pro severozápadní Evropu, znamenité splavné řeky bývají základem velikých bohatství soukromých i sociálních. Ale všechny ty podmínky o sobě nejsou žádnými statky, ani jako statky nemohou býti měřeny — (dejme tomu, že bychom je chtěli odhadovati peněžitými sumami).

Mímo přirozené přednosti, které jsou oporou pro tvoření velkých a četných statků i důchodů, ačkoli samy povahy statkové nemají, také podobná zařízení sociální pro hmotný úkoj potřeb a důležitá pro vznik statků, bývají bez statkových vlastností, ačkoli na ně po případě mnoho statků hospodářských bylo spotřebováno. Toho druhu jsou na příklad bezúplatné veřejné komunikace (silnice a jiné veřejné cesty, mosty k bezúplatnému převážení a přecházení, bezúplatné vodní cesty umělé i přirozené, regulované řeky atd.), veřejné budovy a zařízení obecnstvu zdarma nebo skoro zdarma propůjčovaná (veřejné školy, vědecké ústavy, veřejné sady, hřiště a pod.). K tomu přistupují také osobní vlastnosti a vlohy obyvatelstva, které jako statky se nikdy ani nemohou přímo objeviti, které však jsou základem pro vznik i pro nabývání mnohých hospodářských statků a výhod sociálních. Pro sociální jednotlivé celky jsou i krásy přírodní nebo krajinné přednosti jiné velkou materiální výhodou. Z lidských děl zejména historické a umělecké památky (v Itálii a v Řecku atd.) jsou patrnou hmotnou výhodou dotčených zemí.

Pro jednotlivce nebo pro samostatné skupiny jednotlivců (pro rodiny, pro společnosti ale i pro kolektivity) jest určité množství statků — ať poměrových ať hmotných — k spotřebě nebo k jakémukoli jinému použití a úkoji vyhrazeno. Vůči podmětu, který je vlastníkem nebo uživatelem těchto statků — zoveme vládu nad takovými statky „*jměním*“. Pro jednotlivé oprávněné osoby a kolektivity ať soukromé či veřejné — může toto jmění býti určitou veličinou a může míti zcela určitě a zřetelně vymezený obsah i rozsah a dá se také jistými způsoby měřiti (nyní napařád peněžitými sumami, ačkoli

i při tomto soukromém jmění bývá mnoho statků penězi těžko měřených).

Jinak tomu je však, kdybychom chtěli tímž způsobem měřiti jmění sociální, t. j. jmění jistého obyvatelstva v celku, obývajícího určité území a spojeného společenskou ústavou — (jakož i jmění všech kolektivit v takové území počítaných) — na př. t. zv. „národní jmění“ v určité říši nebo v jistém státu nebo v některé zemi.

[Tím způsobem také proměny jmění v takových sociálních svazcích a jeho různé utváření o používání — zvalo se často národním hospodářstvím, jak o tom byla řeč v odst. 1. (v poznámce)].

Toto t. zv. *národní jmění* jako výraz hmotného sociálního stavu jistého státu nebo země jest velmi těžko vystižitelné a *nedá se nijak měřiti podle pojmů jmění soukromého*. Nedá se rozhodně zjistiti tak, jak si to někteří národohospodářští spisovatelé (na př. *Böhm-Bawerk**) myslili: pouhým sečtením jmění všech jednotlivců a kolektivit v jistém území státním.

Do jmění národního zajisté naprosto nelze počítati mnohé velmi cenné statky soukromé, které jsou spíše sociálními újmami, jako městské předražené pozemky, příležitosti neřestných výdělků, zařízení a statky hovívící záhubným zvykům a náruživostem (opilství, karbanu, prostituci atd.).

Proti tomu velmi znamenité podklady sociálního i soukromého blahobytu jako klimatické výhody, členitost pobřeží, krásy přírodní, osobní zdatnost a schopnosti obyvatelstva — neprojevují se přímo nikterak jako statky určitými veličinami postižitelné, ačkoli mohou býti zdrojem nadmíru velikých bohatství soukromých, veřejných i sociálního blahobytu vůbec.

Velmi mnohé z těchto územních (krajinných) a jiných výhod jsou i měnivé a odvislé od vrtkavých společenských přesvědčení a názorů. Tak krásy přírodní zcela jinak byly pojímány za starověku a středověku nežli v našich dobách. Alpy sluly Římanům „hnušnými“ (*foeditas Alpium* u Livia a j. římských historiků) a byly považovány pouze za překážku římské světové moci obchodní. A nejinak těžkou kulturní a politickou nesnázi zdála se tato nepřístupná horstva také středověkému pojímání. Ale v moderní době krásy jejich staly se zdrojem velikých výdělků a dobře pojištěných důchodů pro tamní obyvatelstvo (cizinecká industrie švýcarská, tyrolská i ostatních alpských zemí). Podobně může pominouti důvěra v léčivost některých zřidel, kdežto jiné opět obliby nabývají. Takové proměny a přesuny

*) *Böhm-Bawerk* „*Rechte und Verhältnisse*“, jehož názory jsou číře atomisticko-individualistické a neslučitelné se sociální povahou národního hospodářství. Práví na str. 20. cit. sp.: „... es ist offenbar, dass die Masse der volkswirtschaftlichen Güter d. i. die Summe aller derjenigen Wohlfahrtsmittel, deren sich ein Volk zur Befriedigung seiner Bedürfnisse bedient, genau identisch sein muss mit der Summe aller derjenigen Dinge, welche Güter für die einzelnen Volksglieder sind; denn ein Volk besteht ja aus seinen Gliedern“. Vůči tomu stačí namítnouti, jak by tu možno bylo najíti součet hospodářských statků pro národ rozdělený v pány a otroky nebo v pány a nevolníky! Ale rovněž těžko by se daly čítati plnou svou cenou městské budovy a městské stavební pozemky, jejichž výnos plyne ze stíněných bytů a z uskrovněných důchodů nájemníků, nebo jmění nabývané z prostituce atd. Proti tomu veřejné volné statky a přírodní nesčetné výhody a příležitosti k důchodům by zůstaly nesúčtovány atd.

sociálních přesvědčení najdou pak projev v blahobytu nebo v úpadku jednotlivých míst a krajin. Totéž platí o zázračných poutních a posvátných místech a jich měnivosti a pod. Mohou se také měnit přesvědčení o ceně jiných znamenitostí jako o historických památkách a j.

Zařízení lidská, která jsou z důvodů veřejných bezúplatná, rovněž nejsou hospodářskými statky, ačkoli na ně bylo mnoho statků hospodářských vynaloženo, je-li jich dle sociálního ustanovení používáno jako statků volných. Nemohou však ani náklady na ně činěné (peněžitě zjistitelné) vyjadřovati jich význam jako statků; neboť málo nákladné z nich po případě jsou velikého hmotného významu (na př. přirozeně splavné řeky, které jen malými náklady jsou ve splavném stavu udržovány nebo vůbec jsou bez jakýchkoli nákladů splavné). — Proti tomu statky velikým nákladem zbudované pro blahobyt nemají třeba nijakého zvláštního účinku (na př. stavění pevností, které moderní technikou střelby dělové staly se zbytečnými, nákladné cesty, které pro obchod pozbyly důležitosti, různá, novými pokroky překonaná technická zařízení atd.).

V tom směru za statky hospodářské tedy nelze dobře nebo vůbec považovati:

1. *hmotné výhody přirozené*, které si jednotlivci ani kolektivity nemohou vlastnit (výhody podnebné a klimatické, přirozené cesty, vhodné k obchodu i k jinému využitkování, teplé proudy mořské, členitost pobřeží, množství dobrých přístavů, bohatství zvířat v moři, nikým soukromě neovládaných, krásy přírodní, znamenitosti kulturní a historické, posvátnost jistých míst atd.).

2. *věci a zařízení lidmi zbudované k všeobecnému bezúplatnému užívání určené* (silnice a jiné cesty veřejné, průplavy a regulované řeky bez poplatků, veřejné sady, veřejné ústavy k volnému použití obecnstvu věnované, vůbec t. zv. *veřejné domanium úkojné*, bezúplatná zařízení hygienická, bezpečnostní, komunikační, humanitní a j.).

3. *sociální výhody pokročilé výchovy a civilisace* uzpůsobující obyvatelstvo k zdatnosti v práci a podnikání a k zjednávání hmotných i jiných prospěchů.

Všecky tyto vytčené přednosti nedají se ani nijak ve jmění — ani peněžitě ani jinak kvantitativně nebo číselně odhadovati, ale k blahobytu četných jednotlivců, k sociálnímu hmotnému zdaru země znamenitě přispívají.

Co se týče *poměrových statků* a statků, které *sociálně* jsou buď bez významu nebo na újmu, můžeme z nich rozeznávati statky jistě vesměs hospodářské pro soukromníky (nikoli však pro celek):

1. *vlastní poměrové statky*, které mají *dvouj* *tvářnost* takovou, že vlastně neznamenají žádného sociálního posunutí jmění, jsouce na jedné straně aktivem, na druhé pasivem pro touz skupinu společenskou (pohledávky — dluhy, oprávnění a povinnosti vzájemné, příznivá situace některých jednotlivců proti stížené pozici konkurentů atd.).

2. *statky, které se nabývají sociálním soužitím a úsilím*, ale těm, kteří k jich vzniku a k udržování jejich přispívají svou pílí a svými obětmi, nejsou nijakým ziskem, nýbrž naopak újmou. [To jsou na př. stavební pozemky ve vhodné poloze ruchu městského, poddanské zá-

vazky nebo poměry tomu podobné z různých nesrovnalostí a nepřístojností sociálních; výtěžky domácích pánů z přičinlivosti podnikatelů, když z provozoven se platí veliké nájemné, komunikace městské a jiné, pokud jsou výnosné jen proto, že jednotlivci nuceni jsou pro drahotu bytů vyhledávat přístřeší daleko od míst svého povolání. Za dřívějších dob to byli otroci, nevolníci a poddaní, patřící jako cenné vlastnictví pánům atd.]

3. *statky, jež nejsou na prospěch celku*, které totiž ukojují:

a) *potřeby buď zcela zbytečné* (moderní zvláštnosti, věci k pouhé marnivosti a okázalosti určené, bezvýznamné malichernosti, zbytečné hříčky, sběratelské kuriosity bez jakéhokoli sociálního prospěchu atd.),

b) *potřeby škodlivé* (různým spotřebám a naruživostem neprospěšným sloužící: nápoje zneužívané k opilosti, přílišné kouření, používání opia, morfia atd.),

c) *potřeby zhoubné a ničivé* (látky ničící a výbušné, jedy a jiné věci sloužící k záhubě věcí úkojných i lidí samých),

d) *potřeby neřestné* (herny, svody k prostopášnostem a k prostituci, produkce mravy sesurovující, atd.),

e) *statky určené pro četné potřeby přepychové*, kterými se žádný podstatný zájem celku nehájí, které se zjednávají po případě strádáním nuzných příslušníků sociálního celku.

Patrně podobné statky mohou být velikým soukromým bohatstvím, ale sociálním obohacením naprosto nejsou, spíše mnohdy těžkým sociálním poškozováním.

Z toho je zřejmo, jak pojem jmění národního nutno kvalitativně i kvantitativně lišiti od pojmu jmění soukromého a jak se ho nenabývá pouhým sečtením jmění soukromých. — Vůbec je pojem „jmění národního“ velmi neurčitým, těžko postižitelným a nedá se na př. naprosto změřiti sumami peněžitými (už proto, že sama hodnota peněz je také proměnlivá a těžko postižitelná).

*

Statky hospodářské mohou být určeny buď k přímé spotřebě, nebo nejsou prozatím ani k bezprostřední spotřebě buď způsobitelné, nebo k ní nebývají věnovány, nýbrž především se jich užívá k nabytí a ovládnutí jiných hospodářských statků. Ale často z povahy a z vlastností statků samých nedá se takové jejich použití nepochybně zjistiti, nýbrž jediné patrným bývá z úmyslů těch, kteří o jich účelu rozhodují, jakož i k čemu jich na konec bývá skutečně upotřebeno. Statky, určené k nabytí nebo přípravě statků jiných zovou se *kapitálem* proti ostatním *statkům spotřebním* (přímo spotřebovaným).

Jak se určení statků podle okolností mění, tedy jak povaha kapitálová určitého statku jest dána teprve okolnostmi a úmyslem těch, kteří o statku a jeho upotřebením rozhodují, nejlépe se poznává z jednotlivých příkladů: Zásoba obilí a jiných plodin k výživě v jisté krajině slouží na př. okamžitému a příštím vyživování obyvatelstva (jako statek spotřební). Ale zároveň něco z té zásoby bývá určeno také k osevu jako kapitál (k nabytí nových plodin), nebo ke krmení

dobytku (kapitál k přeměně potravin v jiné potraviny lepší kvality, nebo v jiné statky užité: na př. k získání masa, másla, mléka, vajec, vlny, kůže, peří atd.), nebo na udržení energie těžební t. j. na tažní animální sílu atd.); nebo užívá se plodin k zpracování v různém potravním a požitkovém průmyslu neb i v průmyslu jakéhokoli jiného užívání (na př. je kapitálem pro výrobu piva, líhu určeného k pití, svícení i k průmyslovému jinému spotřebování, k výrobě cukru, škrobu, dextrinů atd.). Ale tytéž plodiny, i když jich konečné určení bylo k přímé spotřebě pro konsumenty, jsou přece pouhým kapitálem pro různé upravovatele spotřeby (tak obilí je kapitálem pro mlynáře, obilí a mouka kapitálem pro pekaře a pro obchodníky s pečivem. Zrovna tak jsou tyto plodiny kapitálem pro různé spekulanty.)

V moderní všeobecné kooperaci mohou býti i hotové spotřební předměty kapitálem, jelikož se mohou prodávati a proměnit v kapitál nejobvyklejší formy, v peníze, kterými se pak všelijak dále dá těžiti. Tak jest poskytování stravy a obydlí a jiných zaopatření dělníkům přenechávaných kapitálem podnikatelovým, hotová jídla a nápoje podávané hostům jsou kapitálem pro hostinského, obydlí pronajaté v domě činžovním kapitálem pro domácího pána, hotové šatstvo na prodej kapitálem modních skladů nebo vetešníků atd.

Některé statky ovšem již vlastní svou povahou mají ráz kapitálový, jako průmyslové suroviny, stroje, různé provozní budovy, skladiště atd.

Pokud jednotlivé statky bývají tedy určeny od jednotlivců nebo společensky k *jakémukoli nabývání nových statků* jakýmkoli pochodem výrobním, směnným, úvěrním, spekulacním nebo v jakýchkoli jiných podnicích, pravíme o nich, že jsou *kapitálem*. A kapitálem mohou se státi všechny statky bez rozdílu při moderní peněžité směně, jako zase jakékoli statky mohou se prostřednictvím peněz státi spotřebními (zástavou nebo prodejem kapitálů, za jichž výtěžek se nakupují teprve vlastní předměty spotřební).

Ani v těch domácnostech, které nejvíce si udržely ráz dřívějších soběstačných celků, v domácnostech středních a menších *zemědělců*, nelze již udržeti přesnou hranici mezi kapitálem a statkem pouze spotřebním. Tak dnešní zemědělci nedávají už pravidelně semlíti své obilí na svůj účet ve mlýnech, aby si pak ze své takto nabyté vlastní mouky napekli sami doma chleba a připravili si z ní jiné pečivo i pokrmy.

Dnes již v jistých krajinách skoro napařád zemědělci prodávají své sklizené obilí na trhu, chleba pak a jiné pečivo kupují od pekařů a pokud potřebují mouky k jiným pokrmům, kupují ji od mlynářů nebo od obchodníků s plodinami. O ostatních pokrmech jako o mase z jatečného dobytka platí to tím více a rozhodně již neodivají se venkované skoro nikde šatstvem to vláken na vlastní půdě vypěstěných, jako tomu bývalo napařád v dřívějších dobách (při starých krojích, zhotovených z vlastních plodin a ze tkaniv doma vyrobených) a jako tomu dosud je v zemích kulturně méně pokročilých (na př. porúznu v Rusku nebo ve Východní Indii nebo u domorodců v Australii a v Brasílii). Tedy i většina plodin i jiných výtěžků u zemědělců jest vlastně kapitálem, určeným k nabývání jiných statků (spotřebních i kapitálových).

Podle účelů, pro které při dalších proměnách hospodářských statků se rozhodujeme, můžeme rozeznávat: 1. *kapitály výrobní a těžební* k provozování všelikých podniků, jestliže se jich používá pouze pro vytvoření nových statků nebo pro přetvoření a přeměnu i přemístění statků starých, a

2. *kapitály spekulativní*, jestliže je prostě hledíme směřovati či jich používati k větším výtěžkům záměnou za jiné statky, nejčastěji za universální statek, za peníze totiž.

Ostatně ani toto rozdělení není vždy úplně zřetelné, jelikož lze nyní skoro všechny statky za peníze oddělit, a tím z nich udělati kapitály spekulativní, naopak i kapitály spekulativní někdy se všelijak přetvořují nežli se dále prodávají a tedy stávají se často napřed kapitály výrobními.

Kapitály výrobní dělí se zase: 1. na *stálé* nebo *trvalé*, které se do hotových výrobků ke spotřebě přímo nevtělují a trvají při tom po několik období výrobních, nebo těžebních, nebo jichž trvání není ani omezeno. Takovými kapitály jsou plodné pozemky,^{*)} budovy, trvalé zařízení tovární a podniková (jízdní koleje, různé vedení atd.), přírodní zdroje energií buď vůbec nezanikajících (energie spádů vodních), nebo dlouhé doby trvajících (doly uhelné, zřídla hořlavých plynů a tekutin, jichž lze použít k pohonu motorů, doly všelikých rud a hornin, lomy atd.), k tomu i trvalejší zařízení provozovací (meliorace na pozemcích, dopravní zařízení, zařízení důlní atd.), trvalejší stroje a přístroje atd.

Ovšem, že i tento kapitál se buď spotřebuje nebo vyčerpává, ano i zaniká nebo konečně se stává ekonomicky nezpůsobilým a nevhodným — (technická starší zařízení musí se vystřídati při zdokonalené nové technice, ačkoli jich zdaleka nebylo využito ani nebyla spotřebována, po příp. ani značněji opotřebována). — Nutno tedy kapitály také umořovati či amortisovati t. j. jistou část jejich ceny odpisovati za určitou dobu. Odpisy se však nezjišťují pouze hmotným opotřebováním, nýbrž nutno přihlížeti k národohospodářským méně vhodným či méně hodnotným užitím (znehodnocováním), což jest prakticky velmi obtížné řešení a po většině se může provést pouze

^{*)} Že pozemky plodné nebo stavební i k jinému ukojení potřeb určené nutno stejně považovati za kapitál jako všechny jiné statky (nemovité nebo movité), plyne z toho, že z nich lze těžiti i nabývati statků jiných úplně podobně jako z kterýchkoliv kapitálů ostatních. Pozemek bylo by pak vůbec těžko oddělit od všelikých jiných nesporně kapitálových statků a rozlišiti jeho osobitý výtěžek od výtěžků kapitálových (jak to vysvitne ještě přesněji při výkladech o různých druzích důchodů). Pozemkový výtěžek poplyne nejen z přirozených energií v půdě obsažených (z plodnosti půdy), nýbrž zároveň i z různých původně movitých kapitálů, které do pozemků všelikým způsobem vloženy byly a od nich se pak již nedají ani odloučiti ani z nich nijak vybaviti, leč jen svými výtěžky (na př. z hnojiv, budov, meliorací, ale i ze strojů k obdělávání používaných, z celého zemědělského hospodářského zařízení, zvaného „fundus instructus“, z připojených odvětví průmyslových, i z konjunktury působící na ceny jak pozemků samých tak i na ceny všelikých plodin). Ano pozemek sám se proměňuje často v peněžitý kapitál (kapitalisovaný rentový důchod) a také tak se naporád účtuje. Také prvky sociálního původu kapitálového se projevují stejně při pozemcích jako při movitých statech. Je sice pravda, že pozemkové kapitály jsou dosti odlišné od všelikých kapitálů peněžitých, ale podobnou odlišnost projevují také mnohé statky movité nesporně za kapitály považované. Bylo by i *prakticky nemožno* přesně oddělit pozemky od kapitálů (movitých), kdybychom pozemky chtěli z pojmu kapitálů vylučovati.

přibližně a jen zhruba dle jisté pravděpodobnosti. To zejména mnoho váží při nastalé menší vhodnosti kapitálů následkem pokroků a objevů technických nebo následkem měnivosti lidských potřeb. Ovšem že i naopak může se upotřebitelnost kapitálů stupňovati, neb aspoň jejich význam zvyšiti, když buď vydatnost jejich se nějakým způsobem zvětší (při dolech, zřídlech a jiných podobných těžších pokračující technikou, při pozemcích intensivnějším obděláváním nebo meliorací), nebo když národohospodářský význam těžených statků se zlepší (větší žádoucností a cenou těžených statků).

2) Od kapitálů pevných (stálých) a trvalých dlužno lišiti kapitály oběžné, které se po většině nebo úplně spotřebují, nebo zanikají v určitém aktu těžebním, výrobním nebo provozním vůbec a které se tedy musí stále nahrazovati, aby se mohl nepřetržitý provoz (ustavičné těžení) udržovati. Takovými kapitály oběžnými jsou *suroviny*, pokud se při určitém těžení spotřebují a které se objevují pak v jiném hotovém zboží, ale i práce lidská na výrobek nebo zboží vynaložená, nebo co musilo býti na udržování oné práce lidské jiných statků věnováno (na př. potravin, šatstva a j.).

Kapitálů stálých i oběžných řádné a správné rozpočítání na výrobky („*kalkulace*“) jest velmi důležitým, ale při tom velmi nesnadným úkolem. Rozpočítávání ceny výrobků podle ceny kapitálů oběžných úplně spotřebovaných i podle ceny kapitálů pevných v hodnotě nebo v ceně umenšených stěžuje se zvláště nejen faktickou proměnou, opotřebením a spotřebením statků hmotných, nýbrž i jich proměnou hodnoty, ale také pravděpodobnými proměnami jiných národohospodářských a technických skutečností. Jest nutno počítati při tom s vrtochy trhů i jiných sociálních zařízení, i s proměnou výrobní, provozní a těžební techniky, s proměnou vkusu a zálib atd.

Proti kapitálovému pojmu zde užívanému — jako všech statků, určených k nabývání statků jiných — je v obecném životě běžný jiný pojem, mnohem užší, kterým se za kapitál považují především uvěřené statky (sumy) peněžité pravidelně za úrok věřitelům dle délky doby úvěrní placeny. Poněvadž lze i kterékoli jiné statky prostřednictvím peněz snadno získávati, nebo úvěrem přenechané nepeněžité statky se dají peněžitými sumami sčítovati, nebývá pravidelně ani příliš prakticky nápadným rozdílem mezi tímto zuženým obecným pojmem kapitálu (peněžního) proti kapitálu v onom širším slova smyslu miněnému, o kterém se mluví a pojednává v národohospodářských spisech. Spíše je značný rozdíl v tom nazírání, že se má za to, jako by z kapitálů peněžních plynuly výtěžky jen na základě úvěrních ujednání, kdežto z ostatních kapitálů těžebních, jako by vznikaly ony výtěžky všemi možnými národohospodářskými processy a směnami (výrobou, dopravou, směnou obchodní i různým všelikým zprostředkováním.*)

*) Ze všech předešlých rozborů je zřetelno, jak pojem *různých kapitálů* je neurčitý, zvláště kdybychom chtěli prakticky úplně je rozlišiti od statků přímo spotřebních, i kdybychom chtěli vyšetřiti jejich kvantitativní veličiny. Proto nezbytná jest opatrnost při používání názvu toho a je nutno upozorniti na mnohé nepřesnosti, ano i dvojsmyslnosti, které se v obecných názorech o kapitálu vyskytly. Z pojmu kapitálu takto nezřetelně vymezovaného činily se často nepřipustné dedukce, zejména o důchodech z kapitálů plynoucích.